

Oponentský posudek na rigorózní práci

Rigorožant: **Mgr. Martin Hodina, LL.M.**

Rigorózní práce: **Konflikt práv na informace a ochrany soukromí**

Rozsah práce: 104 stran

Datum odevzdání práce: 15.12.2017

Autor posudku: JUDr. Petr Svoboda, Ph.D.

I.

K předmětu (tématu) práce:

Téma je zásadní a aktuální díky mimořádně rozkolísané judikatuře k podmínkám interpretace a aplikace § 8b zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění zákona č. 61/2006 Sb. (dále jen „ZInf“). Naprostou aktuálnost pak téma získalo díky kolizi v judikatuře Nejvyššího správního soudu (NSS) a Ústavního soudu (ÚS), konkrétně kolizi mezi (i) dřívějším právním závěrem vysloveným Nejvyšším správním soudem v rozsudku jeho rozšířeného senátu ze dne 22.10.2014 č. j. 8 As 55/2012-62 a (ii) pozdějším a zcela opačným právním závěrem vysloveným Ústavním soudem v jeho nálezu ze dne 17.10.2017 sp. zn. IV. ÚS 1378/16. Podstata právního problému spočívá v tom, zda žadatel o informace o platu „příjemců veřejných prostředků“ má právo na tyto informace dotýkající se soukromí „příjemce“ (nejčastěji úředníka) bez dalšího, nebo na základě testu proporcionality.

K systematice práce:

Práce je – kromě Úvodu a Závěru – vcelku logicky rozčleněna do 3 hlavních částí. V části A - „Obecná část“ autor pečlivě, krok po kroku vysvětluje obsah a význam zkoumaných právních institutů podle použitelných pramenů právní úpravy, zejména kapitola 2 „Právo na informace a mezinárodní prameny“, kapitola 3 „Právo na informace jako základní lidské právo“ a kapitola 4 „Zákon o svobodném přístupu k informacím“, přičemž uzavírá vědeckou diskusí v kapitole 7 „Dílčí závěry a hodnocení“. V části B – „Relevantní judikatura“ rozebírá zejména použitelnou judikaturu Nejvyššího správního soudu, Soudního dvora EU i Ústavního soudu, načež provádí vcelku kvalitní výklad obsahu a smyslu stěžejního § 8b ZInf. V části C – „Případová studie“ pak kriticky hodnotí a polemizuje s právními úvahami a závěry vyslovenými v rozsudku roz. senátu NSS č. j. 8 As 55/2012-62. V Závěru pak formou vědecké diskuse syntetizuje hlavní zjištění své práce: „*Test proporcionality se tak opět stává či stane integrální součástí posuzování žádostí o informace, jejichž předmětem bude dotaz na platy příjemců veřejných prostředků.*“ (str. 109)

K metodice a práci s prameny:

Jádro tématu je sice poměrně úzké, ale vyžaduje poměrně široké znalosti souvislostí ústavního práva, teorie práva a evropského práva, popřípadě právní komparatistiky. Dále vyžaduje znalost poměrně širokého okruhu judikatury, která je často protichůdná. Autor tyto znalosti ve své práci prokázal více než dobře. Až na jednu výjimku, o které se zmiňuji níže, analyticky

zpracoval většinu relevantní judikatury. Rovněž okruh literatury ke zvolenému tématu považuji za dostatečný. Citace pramenů jsou přesné a poctivé.

Pokud jde o výběr pramenů, vytkl bych autorovi dva nedostatky.

Za prvé: Autor provedl komparaci naší zákonné úpravy s jedinou zahraniční právní úpravou, a sice německou. Myslím, že by stálo za to, provést komparaci i s jinými zahraničními právními úpravami, třeba jen letným informativním přehledem. Na základě toho by bylo možné získat skutečně plastický obraz o řešení kolize mezi právem na informace a právem na ochranu soukromí než z rozkolísané judikatury českých soudů, obsahově nepříliš zajímavé judikatury Soudního dvora EU a dosti konzervativní německé úpravy.

Za druhé: Autor se pak podle mne dopustil závažnější chyby v tom, že ve své analýze opomenul výše citovaný zásadní náleží Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 1378/16. Tento náleží představuje klíčový zlom (a v jistém smyslu asi i „definitivní“ závěr) v řešení kolize mezi právem na informace a právem na ochranu soukromí v ČR. Současně představuje i odklon od právního závěru podle rozsudku roz. senátu NSS č. j. 8 As 55/2012-62, na jehož kritice autor založil většinu své práce. Autor svoji práci odevzdal (uzavřel rukopis) dne 15.12.2017, ale cit. náleží ÚS byl vyhlášen již dne 17.10.2017, tedy téměř o 2 měsíce dříve. Autor sice tento náleží stručně připomíná v Závěru své práce (na str. 108 až 109), nicméně nikterak ho nezohlednil v analytické části práce. To je dost škoda, protože by bývalo stačilo přidat už jen pár analytických stran a celá práce by dostala logickou „střechu“, vyústění a byla by smysluplně završena. Výslovné úvahy autora na str. 78 nelze bohužel označit jinak než jako chybné: *„Je ... s podivem, že přes nevoli, kterou v řadách veřejné sféry citovaný rozsudek (Nejvyššího správního soudu č. j. 8 As 55/2012-62 – poznámka P.S.) způsobil (když tento de facto paušálním způsobem odkrývá zásadní hospodářské zázemí velké skupiny obyvatelstva) prozatím nebyla podána ústavní stížnost. Zásadní dotčení základních lidských práv, konkrétně soukromí zaměstnanců a představitelů veřejné sféry, je přitom nabíledni. Právě z toho důvodu, že prozatím Ústavní soud nevyjevil svůj náhled, na danou problematiku, nelze závěry Nejvyššího správního soudu považovat za nezpochybnitelné a neochvějné.“* Namítám, že ústavní stížnost v dané věci byla podána již 2.5.2016. Proč autor nevěnoval ještě trochu času a úsilí této „koncovce“?

Metodě autorovy práce pak musím vytknout jednu vadu. Autor v podstatě v celé práci silně kritizuje právní úvahy i závěr z cit. rozsudku roz. senátu NSS č. j. 8 As 55/2012-62. Jenže kritická analýza autora je jednostranná (selektivní) a místy vykazuje až rysy zaujatosti. Autor například zcela ve své práci opomenul významný prvek v právním názoru NSS, vyjádřený v odstavcích 91 a 120 cit. rozsudku, a sice možnost povinného subjektu odmítnout poskytnutí informace na základě principu zneužití práva. Aplikace tohoto principu v praxi může vést docela dobře k podobným výsledkům jako aplikace principu (či testu) proporcionality, který autor ve své práci prosazuje.

K obsahu práce:

Nad rámec mých poznámek výše, které se rovněž vztahují k obsahu práce, doplňuji:

Obecně vzato - navzdory jednostranné analýze i opomenutí náleží sp. zn. IV. ÚS 1376/16 - je práce z obsahového hlediska zajímavá a přínosná.

Autor na str. 23 uvádí: „Povinností žadatele dle InfZ není v žádném případě odůvodnění žádosti. Odůvodnění žádosti o informace v německém právním řádu a na spolkové úrovni, je naopak esenciální podmínkou poskytnutí informace v případě žádosti dotýkající se soukromí třetích osob. Přestože v pojetí InfZ tato povinnost dána není, povinný subjekt se pohnutkami žadatele jistě namnoze zabývá, zejména provádí-li pak důsledně test proporcionality.“ Zároveň však na str. 23 přiznává, že „[j]e zřejmé, že test proporcionality může být v jistých případech de facto toliko slohovým cvičením“ V Závěru své práce pak autor vítá nálezn. sp. zn. IV. ÚS 1378/16, a tedy závěr, že povinné subjekty budou muset při posuzování žádostí podle § 8b ZInf provádět test proporcionality. Budou tedy muset vážit, zda je v každém konkrétním případě silnější zájem na veřejné diskusi o výši platu úředníka, nebo naopak právo na ochranu soukromí takového úředníka. Ptám se však: Domnívá se autor, že je možné, aby tento test proporcionality prováděly povinné subjekty, když žádost o poskytnutí informací podle zákona není (nemá být) odůvodňována? Jak mají povinné subjekty vážit něco, co podle zákona není (nemá být) v žádosti obsaženo? Jak si tento postup v reálné praxi (zejména správních úřadů) představuje?

K formální stránce práce:

Autor se vyjadřuje jazykově správně a kultivovaně. Některé jeho souvětí však znějí zbytečně komplikovaně a „učně“: „Rozsudkem, který inicioval postupný, leč setrvalý názorový přerod nejvyšší autority na poli správního práva v právním řádu ČR ohledně problematiky příjemců veřejných prostředků byl rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2010, č. j. 5 As 64/2008 – 155.“

II.

Přes výhrady, které jsem výše uvedl, práce podle mého názoru splňuje požadavky stanovené pro rigorózní práce.

Prosím autora, aby se při obhajobě pokusil reagovat na mé připomínky výše.

Předloženou práci **doporučuji k obhajobě.**

V Praze dne 18.2.2018

JUDr. Petr Svoboda, Ph.D.
oponent